

Muzeul: spațiu de cercetare și educare istorică

Autori: **STROICI Diana**, cercetătoare științifică în cadrul MNIM,

stroicidiana98@gmail.com

ANDRANOVICI Olga, cercetătoare științifică în cadrul MNIM,

olga.andranovici@gmail.com

Rezumat

Acest articol explorează rolul muzeului, în special al Muzeului Național de Istorie a Moldovei, ca un mediu esențial pentru cercetare și educație în domeniul istoriei. Destinat în special elevilor care doresc să exploreze patrimoniul cultural și istoric, materialul oferă îndrumări concrete pentru familiarizarea cu conceptul de „muzeu” și pentru inițierea în cercetarea muzeală. Sunt prezentate recomandări și bune practici care ajută tinerii să navigheze în mediul muzeal, facilitând o abordare structurată și eficientă a cercetării patrimoniului cultural.

În plus, muzeul este privit nu doar ca un spațiu de conservare, ci și ca un loc activ de educare istorică, unde vizitorii, prin intermediul expozițiilor și activităților, sunt invitați să reflecteze asupra evenimentelor și personalităților care au modelat trecutul. Astfel, articolul evidențiază contribuția muzeelor în stimularea gândirii critice și în cultivarea unei relații directe între cercetare și educație istorică, oferind o platformă valoroasă pentru tinerii pasionați de istorie.

Materialul oferă un punct de pornire accesibil pentru tinerii cercetători, încurajându-i să exploreze patrimoniul muzeal și să dezvolte un interes autentic pentru istorie și cultură.

Cuvinte cheie: cercetare muzeală, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, colecții, patrimoniu cultural, tineri cercetători

Summary

This article explores the role of the museum, particularly the National Museum of History of Moldova, as an essential environment for research and education in the field of history. Primarily aimed at students interested in exploring cultural and historical heritage, the material provides practical guidance for familiarizing with the concept of a "museum" and for initiating museum-based research. It presents recommendations and best practices that help young people navigate the museum environment, facilitating a structured and effective approach to cultural heritage research. Moreover, the museum is seen not only as a space for preservation but also as an active place for historical education, where visitors are invited, through exhibitions and activities, to reflect on the events and personalities that shaped the past. The article highlights the contribution of museums in fostering critical thinking and in establishing a direct connection between research and historical education, offering a valuable platform for young history enthusiasts.

The material serves as an accessible starting point for young researchers, encouraging them to explore museum collections and to develop a genuine interest in history and culture.

Keywords: museum research, National Museum of History of Moldova, collections, cultural heritage, young researchers

Muzeele sunt instituții culturale de o importanță majoră, care au în gestiune colecții de obiecte de valoare istorică, arheologică, artistică, științifică sau culturală. De-a lungul timpului, aceste instituții au evoluat în centre complexe dedicate conservării, cercetării și diseminării cunoștințelor. Rolul multidimensional al acestora, se extinde dincolo de simpla conservare a bunurilor culturale, acționând ca agenți de mediere și interpretare a patrimoniului, oferind acces publicului la cunoștințe și experiențe culturale.

Prin expoziții atent concepute, programe educaționale interactive și cercetări științifice riguroase, muzeele contribuie la o mai bună înțelegere a istoriei, arheologiei, artei, științei și culturii, promovând dialogul intercultural și consolidând identitatea colectivă.

Un exemplu de astfel de instituție este **Muzeul Național de Istorie a Moldovei** (în continuare MNIM) din Chișinău. Acesta este una dintre cele mai importante instituții muzeale naționale, care adăpostește o colecție impresionantă de artefacte, oferind o călătorie fascinantă prin istoria Moldovei, de la origini până în prezent.

Denumirea muzeului a cunoscut mai multe modificări, trecând de la „Muzeul de Stat de Istorie al RSSM” în 1983, la „Muzeul Național de Istorie a Moldovei” în 1991. Apoi în anul 2006, „conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 1326 din 14 decembrie 2005 „Cu privire la măsurile de optimizare a infrastructurii sferei științei și inovării”, Muzeul Național de Istorie a Moldovei a fost reorganizat, prin absorbția Muzeului de Arheologie al Academiei de Științe a Moldovei, în Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei”¹. În anul 2013, în baza unei alte hotărâri de guvern, Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, trece la denumirea actuală de „Muzeul Național de Istorie a Moldovei” (MNIM).

Patrimoniul gestionat de muzeu este vast și cuprinde o colecție impresionantă de artefacte care documentează istoria Moldovei de-a lungul secolelor. Diversitatea tipologică a bunurilor culturale deținute de muzeu, oferă o imagine complexă a istoriei, culturii și mediului natural al țării, contribuind semnificativ la conservarea și promovarea identității naționale.

Muzeul organizează o gamă variată de expoziții pentru a pune în valoare acest patrimoniu. Printre acestea se numără **expozițiile permanente**, care prezintă colecțiile de bază ale muzeului, dar și **expoziții temporare**, menite să aducă în atenția publicului teme noi sau obiecte care nu sunt expuse în mod regulat. De asemenea, muzeul desfășoară **expoziții itinerante**, care circulă prin diferite locații din țară sau străinătate, promovând patrimoniul național pe plan internațional. În era digitală, muzeul organizează și expoziții virtuale, oferind acces on-line la o parte din colecțiile sale, precum și expoziții interactive, care permit vizitatorilor să interacționeze mai profund cu obiectele și temele prezentate. Aceste expoziții contribuie la o mai bună valorificare și promovare a bogăției culturale aflate în gestiunea muzeului.

Ca orice altă instituție publică, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, funcționează în baza unor prevederi legale. Astfel, *Legea nr. 262 din 07.12.2017 – Legea muzeelor*², stabilește cadrul juridic general de organizare și funcționare a muzeelor. Conform acesteia, patrimoniul muzeal este inalienabil, adică nu poate fi vândut sau transferat. Pe lângă aceasta, „*bunurile culturale, aflate în administrarea muzeelor, se gestionează și conform Legii nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil*”³ și a *Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a muzeelor*.

---

¹ <https://www.nationalmuseum.md/ro/history/>, accesat la 20.09.2024.

² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133343&lang=ro#, accesat la 20.09.2024.

³ Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a muzeelor, anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 604/2020.

Pentru o mai bună înțelegere, evidență, cercetare și valorificare, bunurile culturale administrate de muzeu sunt repartizate în mai multe **colecții**, printre care se numără: colecția de arheologie, de istorie, de arme și armuri, numismatică⁴, de fotografii, de carte, de textile, de obiecte uzuale, de obiecte tehnice, de filatelie⁵, de documente, de artă și de periodice. Fiecare dintre aceste colecții, include o multitudine de obiecte de importanță națională și internațională.

Pornind de la această clasificare, bunurile culturale din patrimoniul muzeului, indiferent de colecția din care fac parte, sunt împărțite în două categorii majore, numite **fond** și **tezaur**.

Fondul reprezintă colecția de bază a muzeului, alcătuită din bunuri culturale cu valoare istorică, arheologică, artistică, științifică sau documentară. Aceste obiecte sunt, în general, accesibile publicului fie prin expoziții permanente sau temporare, fie prin activități de cercetare.

Tezaurul este o colecție selectă de bunuri culturale de valoare excepțională, de importanță națională sau internațională. Aceste obiecte sunt de obicei păstrate în condiții speciale de securitate, conservare și accesibilitate, fiind expuse doar în situații deosebite sau pentru cercetare.

Pe lângă piesele expuse în vitrine, muzeul deține și spații de depozitare special amenajate, pentru păstrarea în condiții optime a altor obiecte de patrimoniu. Aceste spații, denumite în mod obișnuit **depozite**, joacă un rol esențial în conservarea și protejarea colecțiilor muzeale. Depozitele muzeale sunt concepute pentru a asigura un control ambiental, care să prevină deteriorarea bunurilor culturale. Acestea sunt dotate cu sisteme de control a temperaturii, umidității, luminii și a altor factori de mediu, care pot afecta integritatea obiectelor. De asemenea, depozitele sunt prevăzute cu sisteme de securitate avansate, pentru a proteja bunurile culturale de furt sau vandalism.

În depozite sunt gestionate diverse categorii de bunuri culturale, printre care:

- **Bunuri culturale neexpuse** – acestea sunt obiecte care, din diverse motive, nu sunt expuse publicului: poate fi vorba de fragilitatea lor, de dimensiunile prea mari sau de valoarea lor excepțională, care necesită măsuri speciale de securitate și conservare.
- **Bunuri culturale în curs de restaurare** – sunt piesele din colecțiile muzeului, care sunt supuse unor tratamente speciale de restaurare și conservare, înainte de a fi expuse publicului.
- **Bunuri culturale din colecții destinate cercetării** – reprezintă bunurile care temporar sunt utilizate în scopuri de cercetare științifică și nu sunt neapărat destinate expunerii publice, fiind accesibile în special cercetătorilor și specialiștilor.

---

⁴ Știință auxiliară a istoriei, care se ocupă cu studiul monedelor. Aceasta analizează tipurile de monede, descrierea și descifrarea lor, a materialului din care sunt confecționate etc.

⁵ Domeniu de studiu care se ocupă cu cercetarea mărcilor poștale. Aceasta include modelul, producția și utilizarea timbrului după ce le-a fost autorizată producerea de către autoritățile guvernamentale.

Un rol crucial în conservarea și protejarea patrimoniului cultural al Muzeului Național de Istorie a Moldovei, îl au **laboratoarele de restaurare**. Acestea sunt spații specializate, dotate cu echipamente și tehnologii avansate, unde specialiștii în restaurare efectuează intervenții complexe menite să prelungească durata de viață a obiectelor de patrimoniu, restabilindu-le totodată valoarea estetică și istorică. Restauratorii muzeului, lucrează mână în mână cu personalul implicat în cercetare, asigurând că fiecare etapă a procesului respectă criteriile istorice și științifice riguroase necesare pentru o restaurare corectă și autentică.

În cadrul Secției de Restaurare a Muzeului Național de Istorie a Moldovei, activează specialiști calificați în restaurarea ceramicii, lemnului, metalelor, textilelor, cărților vechi și rare și icoanelor.

Rolul principal al laboratoarelor de restaurare este de a:

- **Stabiliza și conserva bunurile culturale** – intervențiile de restaurare vizează oprirea degradării, stabilizarea materialelor fragile, consolidarea structurilor deteriorate și prevenirea deteriorărilor ulterioare.
- **Reconstitui și repara deteriorările** – restauratorii pot reconstitui unele părți lipsă ale pieselor de patrimoniu (de exemplu: o toartă de la un vas, un fragment de buză de vas etc.), doar cu acordul cercetătorului științific, care-i poate aduce exemple sau modele asemănătoare care confirmă forma, dimensiunile și/sau culoare acestuia. Aceștia, pot repara fisuri, rupturi, coroziuni și alte forme de deteriorări, folosind tehnici și materiale specifice pentru fiecare tip de obiect.
- **Curăța și igieniza obiectele** – curățarea profesională a obiectelor de patrimoniu, se realizează prin metode speciale de eliminare a murdăriei, prafului, depunerilor de substanțe chimice și biologice, fără a afecta materialele originale.
- **Documenta și monitoriza intervențiile** – fiecare intervenție de restaurare este documentată în detaliu, inclusiv materialele folosite, tehnicile aplicate și evoluția stării obiectului. Această documentație este esențială pentru cercetarea științifică și pentru monitorizarea stării de conservare a bunurilor pe termen lung.

Laboratoarele de restaurare sunt, așadar, un element esențial al sistemului de conservare a patrimoniului cultural, asigurând protejarea și valorificarea bunurilor culturale pentru generațiile viitoare.

Ca instituție culturală, Muzeul Național de Istorie a Moldovei este un spațiu accesibil și relevant pentru public. În acest context, în cadrul muzeului activează câteva *atelier de creație*, destinate să prezinte și să pună în practică unele activități de cunoaștere a trecutului, precum: atelierul educațional-distractiv „Micul arheolog”, atelierul „Heraldica” (pentru elevii claselor V-

VII), atelierul-concurs „Vânătoarea de exponate”, atelierul de creație „Magia vaselor cucuteniene”, atelierul educațional-cognitiv „Istoria și arta scrisului” etc.

Fragmentele de ceramică, piatră, silex sau oase, deși pot părea neinteresante la prima vedere, reprezintă surse valoroase de informații arheologice și istorice. Aceste artefacte, deseori prezente în colecțiile muzeului în număr semnificativ, sunt integrate în cadrul atelierelor și programelor educaționale tematice, contribuind la o mai bună înțelegere a trecutului. În mod indiscutabil, ele prezintă un potențial didactic semnificativ, și anume asigură: documentarea evoluției tehnologice, reconstrucția vieții cotidiene, studierea tipologiei și cronologiei istorice, stimularea gândirii critice etc.

Valorificarea științifică și culturală a patrimoniului Muzeului Național de Istorie a Moldovei (MNIM), este asigurată de către specialiștii Secției Istorie, Arheologie și Muzeologie din cadrul proiectului instituțional de cercetare (2024-2027): „*Patrimoniul istorico-arheologic muzeal: sistematizare și valorificare științifico-culturală*”, finanțat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Cercetătorii științifici din cadrul MNIM, sunt responsabili de colectarea, conservarea, documentarea și interpretarea bunurilor culturale aflate în colecțiile muzeului și prezentarea informațiilor obținute publicului larg. Valorificarea patrimoniului se realizează prin expoziții, publicații, conferințe, seminare, mese rotunde, programe educaționale și diverse evenimente culturale, pe când promovarea acestuia implică și marketing-ul, comunicarea publică, relațiile publice etc.

Muzeele sunt adevărate tezaure de cunoștințe și experiențe, iar cercetătorii științifici joacă un rol crucial în facilitarea accesului la bunurile culturale din gestiunea acestora.

Iată câteva reguli importante de care ar trebui să ții cont, atunci când cercetezi bunurile de patrimoniu din colecțiile MNIM:

Înainte de a începe cercetarea:

1. **Obține permisiunea** – înainte de a începe orice cercetare, contactează muzeul și obține permisiunea de a accesa colecția.
2. **Stabilește un scop clar** – definește clar subiectul de cercetare și obiectivele pe care vrei să le atingi.
3. **Documentează-te** – familiarizează-te cu istoria muzeului, colecțiile sale și cu subiectul de cercetare.
4. **Respectă regulile muzeului** – asigură-te că înțelegi și respecti regulile muzeului, privind accesul la colecție (permis doar în urma aprobării cererii cu scop de cercetare, adresată în numele directorului general al MNIM, și cu acordul unui muzeograf din Secția Patrimoniu,

care te poate ajuta cu identificarea materialelor aferente subiectului tău), fotografierea bunurilor și nu în ultimul rând, comportamentul în incinta muzeului.

În timpul cercetării:

1. **Manipularea cu grijă** – nu atinge obiectele fără permisiune.
2. **Folosește echipamente adecvate** – utilizează echipamente de fotografiere și înregistrare aprobate de muzeu; folosește masca de praf și mănuși de latex.
3. **Documentează observațiile** – notează toate observațiile, datele și sursele de informații cu precizie.
4. **Respectă confidențialitatea** – nu divulga informații confidențiale sau date sensibile din cercetarea ta.
5. **Întreabă specialistul de care ești ghidat, dacă ai nelămuriri** – nu ezita să adresezi întrebări specialistului muzeului, dacă ai careva neclarități.

După cercetare:

1. **Mulțumește pentru ajutor** – mulțumește instituției și cercetătorilor muzeului, pentru ajutorul și timpul acordat.
2. **Citează sursele** – citează corect toate sursele de informații utilizate în cercetarea ta. Acest lucru îl poți afla în timpul vizitei la muzeu și accesului în arhiva MNIM, de la specialistul care te coordonează/ghidează.
3. **Împărtășește descoperirile** – prezintă informațiile într-un mod clar și concis, respectând etica cercetării.

Cercetarea în cadrul muzeelor în general și Muzeului Național de Istorie a Moldovei, în particular, se desfășoară într-un cadru riguros, respectând standardele științifice și etice de conservare a bunurilor culturale. Accesul la colecțiile din cadrul MNIM, se realizează sub supravegherea specialiștilor, printr-un sistem de autorizații și proceduri specifice, menite să garanteze integritatea și durabilitatea obiectelor de patrimoniu.

Colaborarea dintre cercetători și publicul larg este crucială, pentru o valorificare autentică a patrimoniului cultural. Prin intermediul programelor educative, expozițiilor interactive și cercetării participative, se creează un dialog viu între specialiști și publicul larg, stimulând o înțelegere mai profundă a trecutului și o apreciere mai amplă a valorii patrimoniului cultural.